

Ummæli:

Hægri mál, hægri krøv

Árliga Heystkonsertin hjá Føroya symfoniorkestri var leygardagin í farnu viku. Á skránni vóru verk hjá Tjajkovskij og Sibelius. Úr Amerika høvdu fyrireikarnir fingið fatur á violinvirtuosinum Eric Silberger og einki er at ivast í, at hansara framførsla verður hon sum fer at standa klárast í minninum frá Heystkonsertini 2015

Leif Hansen

Tónleikur úr romantiska tíðarskeiðnum tykist verða tann, sum føroyska symfoniorkestrið serliga vil framføra á heystkonsertini. Hyggja vit aftureftir so vóru Glinka, Brahms og Sibelius á skrá í 2012, í 2013 ma. Tjajkovskij og Elgar, og í fjør var høvuðsverkið á konsertini verk hjá Dvořák. At konsertskráin hjá Symfoniorkestrinum alsamt er tikin úr romantiska tíðarskeiðnum – gullaldirin hjá symfoniska tónleikinum vil onkur siga – er úrslit av teimum høgu musikalsku málum, sum orkestrið hevur havt seinastu árin. Tónleikurin er krevjandi at framføra, og ein tann fyrsta avleiðingin av hesum er, at orkestrið nú nærur bara er mannað við yrkistónleikarum. Dirigenturin Bernharður Wilkinson segði í *Góðan morgun Føroyum*, at í takt við at orkestrið og tónleikarnir alsamt gerast betur, so verða krøvini frá honum til tónleikarnir hægri. Eins og krøvini frá dirigentinum hækka, so er einki at ivast í, at krøvini hjá lurtarnum til orkestrið eisini gerast hægri. Serliga tá orkestrið setir klassikarar á skrá sum tónleikakennarar kenna frá stórum konsertum ella kendum innspælingum við við stórum dirigentum og orkestrum.

Tá eg av fyrsta sinni fór at hugsa um Heystkonsert 2015, so væntaði (og vónaði eg kanska) at tónleikur hjá Carl Nielsen fór at verða á skrá í ár. Í ár eru 150 ár síðani hann var borin í heim. Leiðslan í orkestrinum man eisini hava havt danska tónaskaldi í huga, tá konsertin skuldi leggjast til rættis. At vit so finga Sibelius er sjálvandi einki løgi í tí hann varð føddur sama ár sum Carl Nielsen, men hinvegin, so var Sibelius sum sagt á skrá í 2012.

Føroya symfoniorkestur á Heystkonsertini 2015

Violinkonsertin

Tjajkovskij er eitt av kendastu tónaskøldunum úr romantiska tíðarskeiðnum og harvið eitt tað týðningarmiklasta tónaskaldið í russisku tónleikasøguni. Nakað misvísandi verður Tjajkovskij vanliga settur í bás saman við teimum vesturevropæisk-orienteraðu konservatoriuútbúgnu russisku tónaskøldunum, móttvegis teimum meira tjóðskaparliga orienteraðu tónaskøldunum, serliga “Teir fimm” (Balakirev, Cui, Borodin, Mussorgskij og Rimskij-Korsakov). Væl hevði Tjajkovskij útbúgving av konservatorinum í heimbýnum, Skt. Pætursborg, eins og hann var ávirkaður av vesturlendskum tónaskøldum, men hann fann sær sum “Teir fimm” eisini íblástur í russiskari folkloru til sín tónleik. Somuleiðis standa romantisku russisku tónaskøldini, og harvið eisini Tjajkovskij, á tí nationala tónleikaliga grundvølli, ið tónaskaldið Mikhail Glinka grundleggði. Violinkonsertin er, saman við 1. Klaverkonsertini hjá Tjajkovskij, millum best umtóktu solokonsertir í tónleikasøguni yvirhøvur. At Føroya symfoniorkestur nú innanfyri tvey ár hevur havt báðar á skrá og við solistum á hægsta altjóða støði er einki minni enn eitt bragd. Eric Silberger leveraði eina framúr góða framførslu leygardagin. “At hugsa sær at vit í Føroyum kunna uppliva slíkt” soleiðis málbar ein áhoyrari seg í steðginum í Norðurlandahúsinum leygarkvøldið. Dirigentur og orkestur skula eisini eiga rós fyri sín leiklut. Orkestrið spældi væl, neyvt og dugdi væl at fylgja solistinum. Orkestrið og leiðari tess høvdu gott tak á teimum melodisku frasunum ella lyriska dáminum, sum í tónleikinum hjá Tjajkovskij er so centralt. Sjálvur sat eg aftarlaga í salinum og har gevur akkustikkurin í salinum einki serligt ljóð. Eric Silberger lyfti uppgávuna til lýtar og er framførslan av Violinkonsertini saman við pianistinum Pavel Raykerus, sum í 2013 spældi Klaverkonsertina saman við orkestrinum ein av teimum bestu upplivingunum við orkestrinum. Eftir at verða klappaður inn fleiri ferðir spældi Silberger til stóra gleði hjá áhoyrarnum Caprice nr. 24 og eftir enn meira klapp Caprice nr. 1 hjá Paganini

Sibelius

Sibelius skrivaði sjey symfoniir og verða tær báðar fyrstu, sum symfoniorkestrið nú hevur framført, roknaðar sum seinromantiskur tónleikur. Tann fyrsta symfoniin varð skrivað í 1899 og onnur í 1902 og er talan er um stórar symfoniir, við trandtionellum bygnaði. Sibelius skrivaði sítt fyrsta verk í 1889, og meðan hann studeraði tónleik í Berlin í 1889-90 og seinni í Wien 1890-91, gjørdist hann tilvitaður um týðningin av finsku mentanini. *Kullervo*-symfoniin verður mett at verða upprunin til eitt sokallað nationalt finskt tónamál. Tó kann tónleikurin hjá Sibelius og øðrum tónaskøldum í samtidini t.d. Carl Nielsen í Danmark, Vaughan Williams í Englandi, Wilhelm Stenhammer í Svøríki, ikki nevast nationalromantiskur, men kom heldur at eiga lut í einari gongd móti tjóðskaparligari tilvitan. Sibelius gav íblástur til onnur tónaskøld og tónleikurin hjá honum varð spældur kring Evropa og serliga í USA. Men hóast viðurkenning sum altjóða tónaskald, so gavst Sibelius at skriva tónleik í 1926, 31 ár fyri deyða sín. Tað sigst at ein 8. symfoni var ávegis, men Sibelius skal sjálvur hava beint fyri nótunum til hana og onnur verk eisini.

2. symfoni í D-dur

Eftir steðgin var 2. Symfoni hjá Jean Sibelius á skránni. Orkestrið spældi 1. Symfoni hjá Sibelius í 2012, men eg gangi út frá at nú 150 ár eru liðin síðani finska tónaskaldi varð borið í heim, hava fyrireikarnir hildið, at vert var at hava finnan á skránni aftur í ár.

Eingin ivi skal verða um, at framførslan hjá orkestrinum leygardagin av Sibelius symfoniini als ikki var ein av teimum bestu. Fyrsti satsur *Allegretto* gekk tó væl og somuleiðis haldi eg at fjórði satsur *Finale, Allegro moderato* gekk nøkurlunda. Báðir miðsatsinir tóktu ikki at sita nóg væl. Eg ivaðist eina løtu um tey veruliga spældu *prima vista*. Tað gjørdi tey sjálvandi ikki, men eyðvitað er, at slíkur

tónleikur skal venjast sera nógv, skal tónleikurin veruliga koma til sín rætt. Sum skilst, so hevur orkestrið vænt fyra ferð og tá er *Violinkonsertin* eisini vant. Tónleikarnir hvør sær gjørdur í høvuðsheitum tað, sum teir skuldu, men samspælið hekk ikki nóg væl saman.

Dirigeturin Bernharður Wilkinson tóktist heldur ikki altíð at hava tak á sínum fólki, nakað vit ikki síggja ofta.

Út frá teimum fyritleytum, sum orkestrið arbeiðir undir, so var 2. Symfoni hjá Sibelius kanska ein nóg so stórur gloypubiti.

Hægri krøv

Orkestrið var á Heystkonsertini, sum vænt, styrkt við tónleikarum úr útlandum, serliga úr Danmark. Soleiðis hevur tað altíð verið og orkestrið hevur eftir hondini fingið gott samstarv í lag við við dugnaligar tónleikarar, sum eru fúsir at seta seg í flogfarið og flúgva til Føroyar at spæla við orkestrinum. Sum tað so ofta er sagt fyrr, so er hetta neyvan nøkur bílig loysn, men er kanska einasta loysn. Hevur orkestrið tey mál at framføra størri verk, sum krevur stórt orkestur, so megna vit ikki at levera tónleikarar. Men eg trúgvi, at tá vit uppliva, at í hvussu er helmingurin av tónleikarnum ikki búgva í Føroyum, so verður ein sera stórur partur av játtanini til Symfoniorkestrið brúkt til ferðaseðlar og hotellrokningar. At orkestrið tó ikki skrúvar niður fyri tónleikaligum ambitionunum hóast bíligari uppsetingar, sóu vit á Heystkonsertini í fjør. Tá var høvuðsverkið á konsertini *Serenada fyri strúkarar* í hjá Antonin Dvořák eins og hini verkini á konsertini einans vóru fyri strúkarar. Tá sást, at nógvir føroyskir strúkarar eru á veg og ber hetta boð um eitt alsamt dygdargott arbeiði á musikkskúlunum í Føroyum.

Føroysku tónleikarnir, dirigeturin og ikki minst áhoyrarnir kunna ikki annað enn gleðast um at fáa høvi at spæla saman við góðum tónleikarum, at stjórna tær stóru symfoniirnar og at hoyra úrslitið. Men inniber tað, at føroyskir tónleikarar alsamt verða soldaðir frá og at man í størri mun keypir tónleikarar heim, er óvist hvussu nógv føroykst tónleikalív vinnur.